

N:o 19.

Af Herr Isaac Asklöf: Angående afskrifning af grundskatterna och indelningsverket.

Frågan om den ojemna och obilliga jordbruksbeskattningen, omfattande såväl grundskatterna som indelningsverket, har, ehuru den i 70 år stått på dagordningen, likväl ännu ej vunnit sin lösning. Billigheten af jordbrukets befriande från dessa skatter har dock under denna långa tid, genom den utredning frågan fått, blifvit alltmera insedd. Det viktigaste steget till denna frågas lösning vidtogs af 1873 års riksdag, då båda Kamrarna beslöto dessa skatters afskrifning. Beklagligtvis sammankopplades detta beslut med en blifvande förändring af försvarsväsendet. Vid de derefter följande riksdagar, då flere förslag till oundaning af vårt försvar förekommit, ha dock visat sig så olika åsichter om beskaffenheten af försvarets ordnande, att det synes erfordra en längre tid, innan meningarne rörande denna beskaffenhet kunna blifva öfverensstämmande. Anmärkningsvärdt har härvid varit, att åtskilliga talare af det så kallade centerpartiet under debatterna gifvit tillkänna den åsigt, att såväl försvarsfrågan som skattefrågan lättare kunnat lösas, om de ej varit sammankopplade. Orsaken till denna sammanslagning var väl antagligen den, att man ansåg försvarsfrågan *med det snaraste* komma att afgöras, äfvensom att indelningsverket, enligt fackmäns utsago i och för sig olämpligt, så nära berörde frågan om försvarets ändring.

Då jag nu har för afsigt, att med denna min motion till innevarande Riksdag ånyo framställa förslag om afskrifning af grundskatterna och indelningsverket, torde det vara min pligt att dels angifva skälen därför, dels framställa sättet huru en sådan afskrifning nu kan verkställas utan någon förlust, vare sig för statsverket eller för landets invånare i allmänhet.

Beträffande först skälet att afgöra skattefrågan, skild från försvarsfrågan, torde det vara klart för hvarje folkrepresentant, som deltagit i de senaste riksdagarna från och med 1875, att det kommer att fordras ännu särdeles lång tid, innan de så väsentligt motsatta åsigtorna — antingen vårt försvar skall byggas på ren värnpligt eller på stam och beväring — kunna sammanjemkas. Om man, vid betraktande af vårt geografiska läge och vid fasthållande af vår önskan att lefva i godt förstånd med en och hvar af våra grannar, vill med lugn låta försvarsfrågan hvila tills vidare, dock med föresats att göra vårt nuvarande försvar så kraftigt som möjligt, torde anledning förekomma att *framdeles* lättare sammanjemka de skilda meningarna. Under tiden bör emellertid uppmärksamheten hufvudsakligen fästas på nödvändigheten att såvidt möjligt förbättra befolkningens ekonomiska ställning, och detta i första rummet genom att afskaffa obilliga och ojemnt tryckande skattebördor. Äfven vårt land har på senare tiden haft att kämpa mot ogynsamma handelsförhållanden. Man har af tidningarna inhemtat, huru den ene affärsmannen, den ene industriidkaren efter den andre kommit på obestånd. Måne väl våra jordbrukare haft lättare att draga sig fram? Med allt skäl vågar jag påstå motsatsen. En under de senaste åren betydligt förhöjd skuldsättning skulle, om den kunde till siffran uppgifvas, oberäknadt de bland landtbrukare inträffade konkurserna, härpå lemna ett ojäfvigt bevis. Så mycket större förvåning väckte derföre den från regeringen utgifna föreskrift angående noggrannare iakttagande af taxeringsförfattningarna, hvaraf den följden inträffat, att landtfastigheternas taxeringsvärden snart sagdt öfver allt blifvit förhöjda, hvilket i betydlig mån ännu mera ökar den förut tillräckligt tryckte jordbrukarens skattebördor, särdeles de kommunala. Efter mitt förmenande har man genom denna åtgärd snarare förvärrat krisen i vårt land. Mitt ringa förstånd uppställer ett alldeles motsatt förfaringssätt, nemligen: *Sök att förbättra landtbefolkningens nu så tryckta ställning. Då denna befolkning uppgår till omkring sju åttendedelar af hela landets, och sålunda bör räknas som ganska viktiga konsumenter för handeln och industrien, skulle dessa derigenom ha blifvit satta i tillfälle att hos handlanden, hos industriidkaren i våra städer kunna göra inköp, och den inhemska marknaden skulle då hafva förbättrats till stor fördel för städernas näringsidkare och dess befolkning i allmänhet.* Då jordbrukarens ekonomiska ställning genom detta påbud från regeringen sålunda blifvit än mera försämrad, är det derföre nu tid att äfven Riksdagen säger sitt ord i afseende på våra skatteförhållanden, och främst på dagordningen står grundskattefrågan.

Att jag nu föreslår afskrifning ej ensamt af grundskatterna, utan

jemväl af indelningsverket, härleder sig deraf, att dels deruti ingå verkliga grundskatter, dels att i en del af landet jordbrukaren betungas mest af grundskatter, men i en annan del af indelningsverket. Någon rubbning af dess fortvarande bestånd kan ej heller genom dess skiljande från jordbruket uppkomma, emedan vid sådant förhållande besväret endast öfverflyttas på statsverket, hvarigenom alla skattdragande komma att dertill i sin mån bidraga. Skulle genom förändring i försvarsväsendet indelningsverket komma att upphöra, kan detta lättare utföras, om sådan öfverflyttning dessförinnan skett eller är under görning.

Beträffande slutligen sättet för afskrifningen går jag nu att redogöra för huru jag tänkt sådan afskrifning kunna verkställas, äfvensom hvarför jag anser tillfället just nu vara lämpligast härför. Jag torde då först böra besvara ett par invändningar, som möjligen kunna framställas; den ena: huru det kan vara skäl att besluta denna afskrifning, innan den nyligen tillsatta Skattereglerings-komitén afgifvit sitt utlåtande; den andra: huruvida de under senaste åren minskade statsinkomsterna medgifva någon möjlighet härför. Den första af dessa invändningar besvarar jag dermed: att, då Riksdagen år 1873 uttalat sin mening rörande grundskatternas och indelningsverkets afskrifning, man har största skäl att antaga, det samma åsigt kommer att göra sig gällande inom Skattereglerings-komitén. Skulle derföre sådan afskrifning af innevarande Riksdag beslutas, blifver detta ingalunda ett hinder, utan snarare en ledning för komiténs arbete. Om denna komité möjligen kommer att föreslå något annat beskattningssätt för jordbruket än det nuvarande, bestående i sjelfva jordegendomens fastighetsvärde såsom grund, så blefve väl en sådan förändring ej svårare att åstadkomma, äfven om en afskrifning af grundskatterna blifvit beslutad eller redan satt i verket. Svårt kan det ock vara att förutse när denna komité hinner fullgöra sitt uppdrag. Aratal kunna förgå, och komma sannolikt att göra det dessförinnan, och skulle dess blifvande förslag sedermera ej af Riksdagen antagas, står man ju på samma punkt. Den andra invändningen kan möjligen synas vara af större vikt, men då jag nu icke afser att dessa skatter skola afskrifvas, utan att med detsamma förskaffa statsverket en fullt motsvarande inkomstkälla, torde äfven denna invändning få anses vara besvarad.

Förberedande Skattejemknings-komitén — bland hvars åliggande hufvudsakligen ingick att utreda, huru ersättning kan vara att vinna för den minskning i inkomst, staten lider genom grundskatternas och indelningsverkets successiva afskrifning, äfvensom föreslå tillgång till den ökade kostnad, som skulle uppkomma genom antagande af 1875 års

härordningsförslag — antager å sidan 19 den allmänna bevillningen 15 år efter afskrifningens början förhöjd med 2,400,000 Kronor, samt efter den då beräknade afskrifningstidens slut med 6 millioner. Vidare, om så skulle behövas, anser komitén lämplig en förhöjning i bränvinsskatten med 10 öre kannan förutom en öl- eller maltskatt, uppgående till ej fullt $1\frac{1}{2}$ öre för halfbutelj, och beräknar af dessa båda konsumtionsskatter en tillgång af minst 5 millioner. Med dessa påräkneliga tillgångar ersätter komitén såväl de afskrifna grundskatterna jemte indelningsverket, som ock den till 11 millioner beräknade förhöjning i kostnaden för försvarsväsendet. Jag har önskat hänvisa till dessa kalkyler af förberedande Skattejemknings-komitén, för att i en del deraf finna stöd för det förslag min motion afser. Nästlidne Riksdag beslöt, denna gång för fyllande af statsbrist, en förhöjning i bränvinsskatten med 20 öre kannan. Efter en medelberäkning för de fem åren 1873—1878 utgjorde den årliga tillverkningen 17,800,000 kannor. Statens inkomster borde derigenom ökas med omkring $3\frac{1}{2}$ millioner Kronor. Som beskattningen å nämnda tillverkning hittills städse stigit uppåt, torde få antagas att någon nedsättning af denna skatt ej kommer att ske, således äfven i det fall att statsinkomsterna räcka till för behofvet. Då det ligger i svenska folkets makt att sig sjelf beskatta, blifver det jemväl en pligt för dess representanter vid Riksdagen att tillse, det dessa $3\frac{1}{2}$ millioner, om de skola fortfarande ingå till statsverket, komma att användas till ett för landets befolkning nyttigt ändamål, nemligen till afskrifning af grundskatter och indelningsverk.

Under nästlidne riksdag utdelades »betänkande med förslag till författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, afgifvet af en dertill förordnad komité». I nämnda betänkande föreslås sammanslagning af tillverknings- och försäljningsskatten att med 1 Krona 20 öre för hvarje kanna tillverkad bränvin ingå till statsverket. Reservanternas inom denna komité förorda likaledes den sammanslagna skatten till statsverket, men höja densamma till 2 Kronor kannan. Det lär väl få antagas att Riksdagen får vänta förslag från Kongl. Maj:t i detta ärende; också är det lika antagligt, att ett sådant förslag äfven kommer att godkänna de nu skilda skatternas sammanslagning, hvilken länge varit önskad. Enligt komiténs flertal skulle statsverket utom de ofvannämnda $3\frac{1}{2}$ millionerna erhålla lika mycket, sålunda tillsammans omkring 7 millioner, men enligt reservanternas förslag skulle statens bränvinsinkomst utom den i statsregleringen beräknade ökas med 15 à 20 millioner. Äfven om det skulle anses nödvändigt att statsverket med en del af dessa förhöjda bränvinsafgifter bör understödja landstingen och hushållningssällskapen, samt

möjligen till någon tid städerna, återstår dock af denna betydliga förhöjning i statsinkomst så mycket, att inkomsterna från grundskatter och indelningsverk kunna afskrifvas. Skulle intet förslag med anledning af denna komités betänkande från Kongl. Maj:t till innevarande Riksdag inkomma, anser jag att, endast under förutsättning af bibehållande af den senast beslutade förhöjningen med 20 öre kannan, tillräckligt skäl förefinnes för min motions genomförande; men då en sammanslagning af bränvinstillverknings- och försäljningsskatterna sannolikt med det snaraste kommer att ske, hvarigenom statsverkets inkomster måste betydligt ökas, synes mig att tiden för denna afskrifning kan inskränkas från förut antagna 33 å 37 till 20 år, sålunda med 5 procent årligen. Efter en sådan plan kan afskrifningen vara verkställd till början af nästa sekel, hvarefter, såsom jag hoppas, all beskattning till staten upptages efter en och samma grund, till stor åtnad för landets alla inbyggare. Skulle emellertid Stats-Utskottet anse en förlängning i tiden för afskrifningen lämpligare, kommer jag att förena mig i dess förslag, hvilket naturligtvis grundas på en noggrannare pröfning, än den som står en enskild folkrepresentant till buds.

Att statens inkomst af bränvinstillverkningen under senaste året ej uppgått till det beräknade beloppet är nogsam bekant, men detta förhållande får väl räknas såsom öfvergående, och då enligt mitt förslag afskrifningen skulle fortgå under minst 20 år, behöfver man ej frukta att icke de påräknade inkomsterna komma att ingå. Huruvida kapitaliseringsplan under afskrifningen bör tillämpas eller ej, tilltror jag mig ej bedöma. Grunden för mitt förslag består sålunda deruti, att, om Riksdagen fortfarande bifaller den förhöjda bränvinsafgiften, statsverket genom densamma erhåller full ersättning för grundskatterna och indelningsverket. Då nu landtbefolkningen utgör omkring 80 procent af hela landets iuvånareantal och sålunda får till största delen bidraga till denna afgift, blifver afskrifningen endast en rättvisa.

Hvad den formella sidan af afskrifningen beträffar, anhåller jag, under medgifvande af befogenheten deraf, att jordbruksfastighet underkastas samma beskattning som annan fastighet, dock med iakttagande af rättelse i kommunalförfattningen, att få hänvisa till Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2 vid 1878 års riksdag, hvilket fullständigt utreder denna afskrifningsfråga, såväl i afseende på grundskatterna, som indelningsverket.

På grund af hvad jag nu anfört, och under förutsättning att den vid nästlidna riksdag med 20 öre på kannan förhöjda bränvinstillverk-

ningsskatten kommer att framgent antingen bibehållas eller möjligen än vidare förhöjas, får jag vördsamt föreslå Riksdagen för sin del besluta,

att grundskatterna och indelningsverket skola från jordbruket afskrifvas; att denna afskrifning skall taga sin början från och med nästkommande år; samt att tiden för, äfvensom det årliga afdraget under afskrifningens fortgång hänskjutes till Stats-Utskottet, att för Riksdagen framlägga.

Jag vet väl, att innevarande Riksdags beslut rörande den förhöjda bränvinsskatten endast gäller för nästkommande år, men då ett antagande af ny bränvinsförfattning äfven är att snarligen förvänta, har jag ansett tillfället lämpligt, att till afskrifningsfrågans lösning nu bestämma den här af uppkommande statsinkomst, hvilken eljest torde komma att för andra ändamål användas.

Stockholm den 23 Januari 1880.

Isaac Asklöf.

N:o 20.

Af Herr C. G. Hammarskjöld: Om anslag till Upsala botaniska trädgård och botaniska museum.

Redan länge har den botaniska undervisningen i Upsala meddelats under ytterst ogynsamma förhållanden genom det otillfredsställande skick, hvaruti den botaniska trädgården och det botaniska museet befinna sig, detta beroende icke af brist på nit och intresse hos denna vetenskaps vårdare vid universitetet, utan genom brist på medel att utföra hvad som behöfdes göras.